

คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า The Desirable Leadership Traits of Cadets at Chulachomklao Royal Military Academy

รุ่งอรุณ วัฒยากร^{1*}

Roongaroon Wattayagorn

(Received: January 27, 2022; Revised: June 28, 2022; Accepted: July 3, 2022)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกลุ่มของคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ และนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยการศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางการทหารของนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ในปัจจุบัน และคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อยเวสต์พอยต์ นำมาศึกษาเปรียบเทียบในรูปแบบตารางได้มาซึ่งข้อเสนอเชิงแนวคิด ดังนี้ 1) กำหนดกลุ่มของคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ 4 กลุ่มคุณลักษณะกับ 1 เป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มคุณลักษณะที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์กตัญญู ความรับผิดชอบ ความมีวินัย และความเสียสละหรือมีน้ำใจ โดยมีเป้าหมาย คือ การมุ่งแทนคุณแผ่นดิน ซึ่งจะสอดคล้องกับนักเรียนนายร้อยเวสต์พอยต์ที่มีการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานที่ว่า หน้าที่ เกียรติยศ และประเทศชาติ 2) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ซึ่งทำได้โดยการเสริมสร้างจิตสำนึกในการประพฤติปฏิบัติตนของนักเรียนนายร้อยแต่ละนาย รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนนายร้อยทุกชั้นปีได้เป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น อันจะเป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำให้นักเรียนนายร้อยอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองต่อกองทัพบกในฐานะเป็นสถาบันผลิตนายทหารสัญญาบัตรหลักในระดับผู้บังคับหมวดของกองทัพบก

คำสำคัญ: คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้นำ นักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

Abstract

The purpose of this paper is to present recommendations for framing groups of desirable military leadership traits and guidelines for the development of desirable leadership traits for Chulachomklao Royal Military Academy (CRMA) cadets, by examining leadership traits of the CRMA cadets and the leadership traits of cadets at the United States Military Academy at West Point. The paper conducted a comparative study by analyzing and synthesizing the collected data and had the following findings: 1) It identified 4 different trait groups and 1 target goal. The trait groups were: Honesty, Responsibility, Discipline, and Selfless Service and the target goal was to give back to the nation. These traits are in line with the values instilled at West Point, namely: Duty, Honor, and Nation; and 2) The concept for the development of desirable leadership traits begin with individual consciousness, as well as the encouragement

¹ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จ.นครนายก 26001

Academic Division, Chulachomklao Royal Military Academy, Nakhonnayok, 26001 Thailand.

* Corresponding Author E-mail: Roongaroon.wat@crma.ac.th

of cadets in all grades to become commanders. This will continually enhance the desirable leadership traits of the cadets, which will allow CRMA to meet the requirements of the Royal Thai Army as the primary institution for the training of platoon-level officers.

Keywords: Desirable Traits, Leadership, Cadets, Chulachomklao Royal Military Academy (CRMA)

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหรือยุคที่เราากำลังก้าวสู่ความเป็นไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นผลจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โลกของข้อมูลข่าวสาร สภาพการณ์แข่งขันที่ไร้พรมแดน ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ และภาวะที่มีทรัพยากรจำกัด องค์กรต่าง ๆ จึงต้องเผชิญกับความท้าทายที่ยากจะพยากรณ์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และไม่ใช่เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบเดิมแต่กลับเป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีใหม่ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงของภาวะแวดล้อมอย่างรุนแรงและรวดเร็ว ในอัตราที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนจากแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่เรียกกันว่า “Disruption” (คณิศร อนุโรจน์, 2562, น. 67) ซึ่งทุกองค์การต้องเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ค่านิยม ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี และอื่น ๆ โดยที่ผลจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อทางบวกและทางลบต่อองค์การ

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ผู้นำมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากผู้นำเป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนผลักดันและสนับสนุนให้องค์การเกิดการเปลี่ยนแปลงและบรรลุเป้าหมายได้อย่างราบรื่น (นุช สัทธาฉัตรมงคล และ อรรถพล ธรรมไพบุลย์, 2559, น. 169) หากผู้นำสามารถจัดการกับความเปลี่ยนแปลงได้มากเท่าใด ก็จะยิ่งทำให้องค์การอยู่รอดมากขึ้นเท่านั้น และผู้นำที่ดีต้องมีคุณสมบัติของผู้นำทั้งด้านคุณลักษณะ ด้านบุคลิกภาพ ด้านแรงจูงใจ ด้านความรู้ความสามารถ รวมถึงสามารถนำคุณลักษณะการเป็นผู้นำที่ดีมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบทขององค์การได้ (Riaz & Haider, 2010, p. 30) ทั้งนี้ เพราะผู้นำมีภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องวางแผน สั่งการ ดูแล และควบคุมให้บุคลากรขององค์การปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ไม่ว่าจะเป็นประเทศ กองทัพ วงอเครสตรา หรือแม้แต่หน่วยสังคมเล็ก ๆ อย่างครอบครัว ก็ล้วนแล้วแต่ต้องการผู้นำที่ดีในการนำพาองค์การให้ประสบความสำเร็จทั้งสิ้น ผู้นำจึงต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ และมีความสามารถในการกระตุ้นให้บุคลากรในองค์การได้ใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ในการทำงาน สร้างพันธมิตรทั้งภายในและภายนอกองค์การ สื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ด้วยความรู้สึกที่ดีต่อกัน รวมทั้งเป็นผู้มีทักษะทางการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำทางทหารซึ่งจำเป็นต้องมีคุณลักษณะเด่นหลายประการในการนำพาองค์การไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จ

แม้ว่าทหารหรือเรียกกันว่า ร้วของชาติ มีบทบาทสำคัญมากมายแก่ชาติไทย ทั้งในเรื่องของการปกป้องเอกราชตั้งแต่เริ่มก่อตั้งประเทศชาติ คอยปกป้องการรุกรานอำนาจอธิปไตยของต่างชาติที่จะเข้ามายึดครองประเทศ รวมทั้งมีหน้าที่สำคัญ คือ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในชาติ ซึ่งการที่จะเป็นทหารอาชีพนั้นจะต้องมีความประพฤติที่ถูกต้องเหมาะสมกับที่ประชาชนไว้วางใจ มีหน้าที่ป้องกันประเทศเป็นหลัก ต้องได้รับการฝึกฝนเรื่องการรบมาโดยตรงเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในยามปกติและสงคราม ทหารอาชีพจะเห็นแก่ชาติมากกว่าตนเอง และมีความระลึกอยู่เสมอว่า ความรับผิดชอบของตนไม่สามารถจะทดแทนด้วยรางวัลอื่นใด โดยมีแรงจูงใจภายในที่จะทำเพื่อชาติและประชาชนด้วยการเสียสละชีวิตเมื่อจำเป็น (ทวี แจ่มจำรัส, 2562) และเมื่อพิจารณาสถานการณ์ของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทหารมักมีบทบาทในการบริหารประเทศ

และควบคุมสถานการณ์ทางการเมือง ทุกสายตาดึงจับจ้องมาที่กองทัพว่า กองทัพจะสามารถสร้างผู้นำที่มีคุณลักษณะผู้นำ และปลูกฝังแนวคิดการสร้างผู้นำทางทหารได้อย่างไร รวมทั้งความเป็นผู้นำทางทหารสร้างได้กับนายทหารทุกนายหรือไม่ (ภักถิณ สนิทสม และ ญัฐพล จารัตน์, 2558, น. 76) กองทัพบกจึงได้มีการกำหนดคุณลักษณะผู้นำทางทหารตามเนื้อหาใน รส.22-100 คู่มือราชการสนามว่าด้วยลักษณะผู้นำทางทหาร (กรมยุทธศึกษาทหารบก, 2517) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างทหารที่มีคุณลักษณะผู้นำ ทั้งนี้ ผู้นำที่มีคุณลักษณะผู้นำทางทหาร มิได้หมายถึงทหารที่ได้รับตำแหน่งเป็นผู้บังคับบัญชาแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายรวมถึงคุณลักษณะที่ต้องมีในตัวตนและจิตสำนึกของการเป็นทหารที่จะต้องมีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน มีจิตใจเข้มแข็ง กล้าหาญ สามารถพิจารณาตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล ต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อปรับปรุงยุทธวิธีและพัฒนากองทัพให้เจริญก้าวหน้าต่อไป (ทวี แจ่มจำรัส, 2562)

ทั้งนี้จากพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการกองทัพบก กองทัพบกไทย กระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2552 (2552, น. 6) มาตรา 29 กำหนดไว้ว่า โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (รร.จปร.) มีหน้าที่ให้การศึกษา อบรม และดำเนินการฝึกนักเรียนนายร้อย โดยมีผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ สอดคล้องกับนโยบายการฝึกอบรมและการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. 2565 (กองทัพบก, 2564, น. 12) ข้อ 4 นโยบายเฉพาะที่กำหนดให้ รร.จปร. มีหน้าที่ให้การศึกษาอบรมแก่นักเรียนนายร้อย เพื่อสำเร็จเป็นนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบกที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ “ความเป็นนักรบที่ชาญฉลาด” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นแบบฉบับของนายทหารสัญญาบัตรผู้มีความรู้ความสามารถที่ดี มีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานในวิชาทหารเหล่าต่าง ๆ ทั้งทางเทคนิคและทางยุทธวิธี สามารถเป็นผู้นำการปฏิบัติการทางทหารในระดับหมวดของหน่วยกำลังรบได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการฝึกสอนอบรมผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้น นักเรียนนายร้อยจึงไม่เพียงแต่เป็นผู้ที่ต้องมีความรู้ความสามารถด้านวิชาการเท่านั้น แต่ยังมีคุณลักษณะผู้นำอันพึงประสงค์และโดดเด่นในสังคมไทยอีกด้วย แต่จากการศึกษาของวรวุฒิ แสงทอง และวิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2561, น. 260) พบว่า รร.จปร. มีแนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมหรือจัดเนื้อหาในหลักสูตรเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อยในเรื่องการตัดสินใจด้วยความกล้าหาญที่ไม่ชัดเจนและไม่ต่อเนื่อง ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่นักเรียนนายร้อยมีภารกิจมาก คู่ขนานกับการรับคำสั่ง และรับผิดชอบให้ภารกิจที่ได้รับมอบหมายสำเร็จได้ทันเวลาดังกล่าวที่ว่า “รับคำสั่ง ทำทันที ทำดีที่สุด” สำหรับระบบเกียรติดีของนักเรียนนายร้อยที่ว่า “ไม่กล่าวคำเท็จ ไม่ทุจริต ไม่ขโมย และไม่เพิกเฉยต่อการรายงานผู้กระทำผิดดังกล่าว” เมื่อพิจารณาประเด็น “การไม่เพิกเฉยต่อการรายงานผู้กระทำผิดดังกล่าว” บางครั้งอาจยากต่อการตัดสินใจของนักเรียนนายร้อย เพราะถูกปลูกฝังเสมอมาว่า “ต้องไม่ฆ่าน้อง ไม่ฟ้องนาย ไม่ขายเพื่อน” ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจด้วยความกล้าหาญได้จากเหตุผลดังกล่าว อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การเป็นผู้นำหน่วยทหารขนาดเล็กของผู้สำเร็จการศึกษาจาก รร.จปร. บางนายไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น การกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อย จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรตระหนักถึงเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อยให้เป็นผู้ในหน่วยทหารต่าง ๆ อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพต่อไป

ความหมายของคุณลักษณะผู้นำทางการทหาร

ผู้นำที่มีคุณลักษณะผู้นำทางทหาร มิได้หมายถึงทหารที่ได้รับตำแหน่งเป็นผู้บังคับบัญชาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังหมายถึงคุณลักษณะที่ต้องมีในตัวตน และสำนึกของการเป็นทหารที่จะต้องมีความรับผิดชอบ มีจิตใจเข้มแข็งกล้าหาญ สามารถพิจารณาตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน

และต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อปรับปรุงยุทธวิธีและพัฒนากองทัพให้เจริญก้าวหน้า (ศิริ ทิวะพันธ์, 2540, น. 14) ทั้งนี้ผู้นำทางทหารต้องมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตใจโอบอ้อมอารี มีความสามารถในการตัดสินใจได้ถูกต้อง ทันต่อเวลา รวมทั้งมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (ภักคณ สนิตสม และ ณัฐพล จารัตน์, 2558, น. 76) นอกจากนี้ผู้นำทางการทหารต้องมีความเป็นทหารอาชีพ (Military Professionalism) คือ เป็นทหารที่มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพของตน พร้อมทั้งจะปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ และมีความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำ โดยมีองค์ประกอบของทหารอาชีพ 3 ประการ ได้แก่ 1) มีความเชี่ยวชาญในการทำการรบและสงคราม 2) มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และ 3) ให้ความร่วมมือทั้งร่างกายและจิตใจอย่างเต็มความสามารถ โดยมีคุณลักษณะทหารอาชีพ 4 ประการ คือ 1) มีความสำนึกในการเป็นทหาร 2) ฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถอย่างแท้จริง 3) มีความซื่อสัตย์สุจริต และ 4) มีความกล้าหาญ (ทวี แจ่มจำรัส, 2562) แม้ว่าคุณลักษณะของผู้นำทางการทหารสำหรับกองทัพบกในปัจจุบันจะไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน แต่ก็มีย่อของกรียัดถือตามแนวทางคุณลักษณะผู้นำ 14 ประการ ในคู่มือ FM 22-100 (The United States Army, 1958) ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะท่าทาง ความกล้าหาญ ความเป็นผู้เชื่อถือได้ ความเด็ดขาด ความอดทน ความกระตือรือร้น ความริเริ่ม ความซื่อสัตย์ วิจารณ์ญาณ ความยุติธรรม ความรอบรู้ ความจงรักภักดี กาลเทศะ ความไม่เห็นแก่ตัว (กรมนักเรียนนายร้อยรักษาพระองค์ฯ, 2564, น. 108)

คุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

รร.จปร. เป็นสถาบันผลิตนายทหารสัญญาบัตรหลักของกองทัพบกที่ยึดต้นแบบการจัดการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยเวสต์พอยต์ (สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, 2561, น. 20) โดยปรัชญาของ รร.จปร. คือ “เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่สร้างผู้นำให้มีความรู้ มีวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม และอุดมการณ์ความรักชาติ” (รร.จปร., 2565ก) มีภารกิจในการให้การศึกษาอบรมแก่นักเรียนนายร้อย เพื่อสำเร็จเป็นนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบกที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ “ความเป็นนักรบที่ชาญฉลาด” (กองทัพบก, 2564, น. 12) โดยให้การศึกษาอบรม และดำเนินการฝึกนักเรียนนายร้อย เพื่อให้มีคุณลักษณะอันจำเป็นและเพียงพอแก่การเป็นนายทหารประจำการในกองทัพบก (กรมนักเรียนนายร้อยรักษาพระองค์ฯ, 2564, น. 13) ดังนั้น การศึกษาใน รร.จปร. จะไม่เพ่งเล็งในด้านหลักสูตรหรือความรู้เฉพาะวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว คำว่า “ศึกษา” จึงหมายถึง “คุณสมบัติและคุณลักษณะทั้งหมดไม่ว่าทางด้านร่างกาย สมอง หรือจิตใจที่ผู้เข้ารับการศึกษาดำเนินการจากการเรียนรู้ การฝึกสอน หรืออบรม” (รร.จปร., 2564, น. 1-3) โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ค่านิยมพื้นฐาน: รร.จปร. กำหนดค่านิยมพื้นฐาน คือ “CRMA” (รร.จปร., 2565ก) ประกอบด้วย

C เป็นผู้นำทหาร (Commanders) ที่คุณลักษณะผู้นำ 14 ประการ ได้แก่ ลักษณะท่าทาง ความกล้าหาญ ความเด็ดขาด ความเป็นผู้เชื่อถือได้ ความอดทน ความกระตือรือร้น ความริเริ่ม ความซื่อสัตย์ ความมีวิจารณ์ญาณ ความยุติธรรม ความรู้ ความภักดี ความมีกาลเทศะ และความไม่เห็นแก่ตัว

R มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทั้งต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ (Responsibility) พร้อมทั้งจะเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อให้ภารกิจที่ได้รับมอบหมายสำเร็จ

M มีความรู้เท่าทันโลก ทันสถานการณ์ (Modern) สามารถนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน

A มีความจงรักภักดี (Allegiance) พร้อมทั้งจะอุทิศตนเพื่อรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

2. อัตลักษณ์ด้านคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อย กรมนักเรียนนายร้อยรักษาพระองค์ฯ (2564, น. 108) ได้กำหนดคุณลักษณะผู้นำทางทหารที่พึงประสงค์ 14 ประการของนักเรียนนายร้อย ซึ่งดัดแปลงมาจาก FM 22-100 (The United States Army, 1958, pp. 19-36) ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

2.1 ลักษณะท่าทาง (Bearing) คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความประทับใจ อันเกิดจากท่าทาง อากัปกิริยา และการปฏิบัติตัวของบุคคล

2.2 ความกล้าหาญ (Courage) คือ ลักษณะจิตที่ตระหนักถึงความน่ากลัวของอันตราย แต่สามารถควบคุมให้เข้าเผชิญได้ด้วยความมั่นคง สามารถเข้ารับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์อันตรายได้

2.3 ความเป็นผู้เชื่อถือได้ (Dependability) คือ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเหมาะสม ถูกต้อง แน่อนจนเป็นที่เชื่อถือได้ เป็นที่ไว้วางใจต่อผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งต่อหน้าและลับหลัง

2.4 ความเด็ดขาด (Decisiveness) คือ ความสามารถในการตัดสินใจได้ทันที ด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว หนักแน่น ประกาศอย่างชัดเจนและมั่นคง

2.5 ความอดทน (Endurance) คือ ความสามารถทางกายและจิตใจที่จะทนต่อความหิวกระหาย ความเจ็บปวด ความเหน็ดเหนื่อย ความระทมทุกข์ และความยากลำบาก

2.6 ความกระตือรือร้น (Enthusiasm) คือ การแสดงความสนใจและเอาใจใส่อย่างแท้จริงต่อหน้าที่ หรือกิจการที่ตนปฏิบัติด้วยความร่าเริงแจ่มใสและมองโลกในแง่ดี

2.7 ความริเริ่ม (Initiative) คือ ความต้องการที่จะปฏิบัติสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งเริ่มต้นโดยความคิดของตนเองในเชิงสร้างสรรค์ถึงแม้จะยังไม่ได้รับคำสั่ง

2.8 ความซื่อสัตย์ (Integrity) คือ ลักษณะของความซื่อตรง มั่นคงในหลักศีลธรรม ไม่ทุจริตคดโกง ไม่พุดบด ซึ่งจะสอดคล้องกับระบบเกียรติศักดิ์ของนักเรียนนายร้อยที่ว่า “ไม่กล่าวคำเท็จ ไม่ทุจริต ไม่ขโมย และไม่เพิกเฉยต่อการรายงานผู้กระทำผิดดังกล่าว”

2.9 วิจารณ์ญาณ (Judgement) คือ คุณสมบัติในการไตร่ตรองเพื่อแก้ปัญหาและหาความจริง นำมาเป็นมูลฐานในการตัดสินใจได้สมเหตุผล เพื่อให้ได้ข้อตกลงใจที่ดีที่สุด

2.10 ความยุติธรรม (Justice) คือ ความเที่ยงตรง ไม่ลำเอียง ปราศจากอคติโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ

2.11 ความรอบรู้ (Knowledge) คือ ความรู้ในวิชาชีพทหารของตน ความรู้ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมถึงมีความเข้าใจ ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี

2.12 ความจงรักภักดี (Loyalty) คือ คุณสมบัติของความซื่อสัตย์ของบุคคลที่มีต่อหน่วยงาน ต่อกองทัพ ต่อประเทศชาติ ต่อผู้อาวุโส ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และต่อมิตรสหาย

2.13 กาลเทศะ (Tact) คือ ความสามารถในการปฏิบัติตน ร่วมงาน และประสานงานกับผู้อื่น โดยไม่ให้เกิดข้อขัดข้องหมองใจ ปฏิบัติได้เหมาะสมกับบริบท สถานที่ และกาลเวลา

2.14 ความไม่เห็นแก่ตัว (Unselfishness) คือ ความพยายามหลีกเลี่ยงการหาประโยชน์สุข หรือ ความก้าวหน้าส่วนตัวบนความเดือดร้อนของผู้อื่น

3. ระบบที่ใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อย: คุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อย เสริมสร้างจากระบบเกียรติศักดิ์ และระบบความเหมาะสมในการเป็นผู้นำทหารเป็นสำคัญ โดยมีการประเมินนักเรียนนายร้อยทุกชั้นปีและทุกปีการศึกษา ดังระบุไว้ในระเบียบกองทัพบกกว่าด้วย รร.จปร. พ.ศ. 2545 (กรมนักเรียนนายร้อยรักษาพระองค์ฯ, 2564, น. 22-23) ดังนี้

3.1 ระบบเกียรติศักดิ์ ระบุไว้ในหมวด 5 ข้อ 17 นักเรียนนายร้อย จักต้องดำรงไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์ของทหาร โดยประพฤติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีหิริโอตตัปปะ ในอันที่จะ “ไม่กล่าวคำเท็จ ไม่ทุจริต

ไม่ขโมย และไม่เพิกเฉยต่อการรายงานผู้กระทำความผิดดังกล่าว” หากปรากฏว่า นักเรียนนายร้อยผู้ใดฝ่าฝืนระบบ จักต้องได้รับการพิจารณาความผิดด้วยกฎหมายหรือให้ถอนทะเบียนออกจากความเป็นนักเรียนนายร้อย

3.2 ระบบความเหมาะสมในการเป็นผู้นำทหาร ระบุไว้ในหมวด 6 ข้อ 18 เพื่อสร้างให้นักเรียน นายร้อยมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งทางกาย ทางสติปัญญา ทางอารมณ์ ทางนิสัย และทางสังคม อันเป็น พื้นฐานในการเป็นผู้นำทหาร สามารถนำทหารในระดับที่กองทัพบกต้องการ หากปรากฏว่า นักเรียนนายร้อย ผู้ใดไม่ปรับปรุงตัวให้ดีขึ้นถึงมาตรฐานที่ต้องการ ให้ รร.จปร. พิจารณาถอนทะเบียนออกจากความเป็นนักเรียน นายร้อย หนึ่งในหัวข้อการประเมินระบบความเหมาะสมในการเป็นผู้นำทหาร คือ การประเมินคุณลักษณะ ผู้นำ 14 ประการของนักเรียนนายร้อยที่ยึดตามคู่มือ FM 22-100 เป็นหลัก โดยไม่ได้ระบุคุณลักษณะอื่น ๆ เพิ่มเติม อย่างไรก็ตามแม้ว่า รร.จปร. จะไม่ได้กำหนดคุณลักษณะอื่นใดเพิ่มเติม เช่น ความมีวิสัยทัศน์ ความมี จิตใจแน่วแน่ไม่ท้อถอย ฯลฯ แต่ก็มีกรอบการวัดคุณลักษณะเหล่านี้ในกิจกรรมการฝึกศึกษาอยู่แล้ว เพียงแต่ ไม่ได้กำหนดเป็นหัวข้อในการประเมินเท่านั้น สำหรับผู้รับผิดชอบในการประเมิน คือ แผนกประเมินค่า กองจิตวิทยาและการนำทหาร กรมนักเรียนนายร้อยรักษาพระองค์ฯ ซึ่งปัจจุบันแผนกดังกล่าวได้ย้ายไปสังกัด ส่วนวิชาทหารฯ

3.3 การพัฒนาความเป็นผู้นำของนักเรียนนายร้อย ควรยึดหลักการมีส่วนร่วมโดยเน้นการระเบิด จากภายในมากกว่าการใช้ระเบียบวินัยมาควบคุม เพราะเกิดจากจิตสำนึกและความต้องการที่แท้จริงของ นักเรียนนายร้อย และเมื่อรวมกับการให้นักเรียนนายร้อยได้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด ก็จะทำให้การพัฒนา ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับหลักการเข้าใจ เข้าถึง แล้วจึงพัฒนานั่นเอง (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ [กปร.], 2551, น. 17) ทั้งนี้ การพัฒนาความเป็นผู้นำ ของนักเรียนนายร้อย ยังไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนถึงลำดับขั้นตอนที่สอดคล้องกับการศึกษาตามหลักสูตร 5 ปี มีเพียงการกำหนดไว้ในคู่มือนักเรียนนายร้อย (กรมนักเรียนนายร้อยรักษาพระองค์ฯ, 2564, น. 22) ที่กำหนด ไว้ว่า การฝึกการปกครองบังคับบัญชาให้มีการแต่งตั้งนักเรียนนายร้อยเป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชาและฝ่าย อำนาจการตามความเหมาะสม เพื่อฝึกการปกครองบังคับบัญชา โดยทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้บังคับบัญชา ตามลำดับชั้น ตามระเบียบที่ รร.จปร. กำหนด จากข้อกำหนดดังกล่าว พบว่า นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 5 ส่วนใหญ่เท่านั้นที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนาจการที่รับผิดชอบโดยตรงในการฝึก นักเรียนนายร้อยใหม่และดูแลนักเรียนนายร้อยในภาพรวม แต่ข้อเท็จจริงที่พบ คือ มีนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 5 อีกจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชา และนักเรียนนายร้อย ชั้นปีที่ 2-ชั้นปีที่ 4 เป็นเพียงผู้สังเกตการณ์เท่านั้น ในขณะที่นักเรียนนายร้อย ชั้นปีที่ 1 ทั้งรุ่นได้ฝึกความเป็นผู้นำตาม อย่างไรก็ตาม แม้ข้อกำหนดดังกล่าวดูเหมือนจะกำหนดให้นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 5 ที่ได้รับการแต่งตั้งเพื่อการฝึก การปกครองบังคับบัญชา แต่ที่พบว่า รร.จปร. มีการเสริมสร้างภาวะผู้นำของนักเรียนนายร้อยผ่านการฝึก ศึกษา การฝึกทางทหาร กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมในชมรมต่าง ๆ การฝึกร่างกาย และการออกกำลังกาย ฯลฯ ซึ่งทุกกิจกรรมล้วนช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อยอยู่แล้ว เพียงแต่ผู้เขียนใคร่จะขอเสนอ แนวทางการพัฒนาความเป็นผู้นำโดยให้นักเรียนนายร้อยทุกชั้นปีได้มีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

โดยสรุป รร.จปร. มีหน้าที่ผลิตนายทหารสัญญาบัตรให้กับกองทัพบก ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ “ความเป็นนักรบที่ชาญฉลาด” กำหนดอัตลักษณ์ด้านคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อยที่ยึดถือตาม คุณลักษณะผู้นำ 14 ประการ เสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อยผ่านระบบเกียรติศักดิ์ และระบบ ความเหมาะสมในการเป็นผู้นำทหาร ทั้งยังมีวิธีการพัฒนาความเป็นผู้นำของนักเรียนนายร้อยโดยให้นักเรียน นายร้อยชั้นปีที่ 5 ส่วนใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการฝึกนักเรียนนายร้อยใหม่และดูแลความเรียบร้อย

ในภาพรวม ในขณะที่นักเรียนนายร้อย ชั้นปีที่ 1 ทั้งรุ่นได้ฝึกความเป็นผู้นำตาม ส่วนนักเรียนนายร้อย ชั้นปีที่ 2 ถึงชั้นปีที่ 4 เป็นเพียงผู้สังเกตการณ์เท่านั้น

คุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อยเวสต์พอยต์

โรงเรียนนายร้อยเวสต์พอยต์ (The United States Military Academy at West Point [West Point]) ที่มักจะเรียกกันโดยทั่วไปว่า “เวสต์พอยต์” เป็นโรงเรียนที่ได้รับการยกย่องว่า เป็นโรงเรียนนายร้อยที่ดีที่สุดในโลก ทั้งยังเป็นต้นแบบในการจัดการศึกษาของ รร.จปร. อีกด้วย ตั้งอยู่ในเมืองเวสต์พอยต์ รัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการฝึกในการผลิตนายทหารซึ่งเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมและความรู้ เพื่อรับใช้ชาติในฐานะเจ้าหน้าที่ในกองทัพสหรัฐอเมริกาในการที่จะป้องกันประเทศและพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (West Point, 2022a) โดยทหารต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง เพื่อให้การพัฒนาประชาธิปไตยดำเนินไปอย่างมั่นคง (สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, 2561, น. 9) ซึ่งเป็นการยึดถือตามแนวคิดความเป็นทหารอาชีพของ Huntington ที่ว่า ทหารอาชีพจะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมือง เพราะความเป็นทหารอาชีพเป็นสิ่งที่จะรังไม่ให้เกิดการเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง (สุทธินันท์ สุวรรณวิจิตร และ วรวิทย์ กลิ่นสุข, 2564, น. 352) ในประเด็นนี้มีความแตกต่างจากนักเรียนนายร้อยในประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากไม่พบว่า มีการระบุไว้ในเอกสารสำคัญใด ๆ เช่น รัฐธรรมนูญ คู่มือนักเรียนนายร้อย ฯลฯ ที่กำหนดหรือห้ามไม่ให้ทหารยุ่งเกี่ยวกับการเมือง แม้ว่าการปฏิรูปกองทัพในไทยเป็นเรื่องใหญ่และยากก็จริง แต่เป็นเรื่องที่น่าสนใจยิ่ง โดยเฉพาะเรื่องการแยกทหารออกจากการเมือง ความเป็นทหารอาชีพและการลดขนาดของกองทัพให้เล็กลง ซึ่งประเด็นเหล่านี้มีการเรียกร้องและเคลื่อนไหวมานานแต่ก็ล้มเหลวตลอดมาเนื่องจากมีฐานคิดในลักษณะเน้นความเป็น “ทหารการเมือง” แม้ว่า รร.จปร. ได้ถอดแบบอย่างของสหรัฐอเมริกา (West Point) อย่างเต็มตัวในช่วงแรก และระบบดังกล่าวยังคงมีบทบาทและอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบัน แต่การผลิตทหารอาชีพของไทยกลับห่างไกลจากต้นแบบอย่างสิ้นเชิง และแทบจะไม่มี ความเข้มข้นของเวสต์พอยต์เมื่อเทียบกับโรงเรียนนายร้อยทหารบกในเอเชียด้วยกัน (สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, 2561, น. 4-5) การกำหนดให้ทหารอาชีพจะต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองของเวสต์พอยต์จะเป็นสิ่งที่รังไม่ให้เกิดการเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง โดยมุ่งเน้นการสร้างนักเรียนนายร้อยที่มีคุณภาพ และมีทักษะทางการทหารเพื่อรับใช้กองทัพสหรัฐอเมริกาเท่านั้น โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ค่านิยมพื้นฐาน: เวสต์พอยต์มีคติพจน์หรือค่านิยมพื้นฐานที่ว่า “เพื่อหน้าที่ เกียรติยศ และประเทศชาติ” (Duty Honor and Country) โดยก่อร่างสร้างคุณสมบัติพื้นฐานให้นักเรียนนายร้อย เพื่อสร้างคนให้เหมาะสมกับบทบาทผู้รักษาความสงบของชาติ จึงเป็นที่มาว่า นักเรียนนายร้อยเวสต์พอยต์นอกจากจะต้องมีความสามารถทางการทหารแล้วยังจะต้องเป็นผู้ประพฤติตัวอยู่ในขอบข่ายแห่งศีลธรรมจรรยา ในทุก ๆ กรณีอีกด้วย (Donnithorne, 1993, p. 17)

2. อัตลักษณ์ด้านคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อย: เวสต์พอยต์จะไม่มีคุณลักษณะตายตัวของการเป็นผู้นำ แต่จะใช้คุณค่าแห่งศีลธรรมจรรยาหรือคุณธรรมเป็นตัวนำควบคู่ไปกับการมีระเบียบวินัย โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ เพื่อหน้าที่ เกียรติยศ และประเทศชาติ (Donnithorne, 1993, pp. 17-18) ดังนี้

2.1 คุณค่าแห่งศีลธรรมจรรยาหรือคุณธรรม ซึ่งคุณธรรมเหล่านี้จะมีประสิทธิภาพ ถ้ามีการฝึกฝนหรือนำมาประยุกต์ใช้อย่างสม่ำเสมอ คุณธรรมดังกล่าว ได้แก่

2.1.1 อุดมคติหรือหลักศีลธรรมจรรยา เช่น ความยุติธรรม ความมีน้ำใจ ฯลฯ

2.1.2 คุณค่าทางจริยธรรมขั้นสูง เช่น ความซื่อสัตย์ ความมั่นคงในจริยธรรม ความเห็นอกเห็นใจ

ผู้อื่น ฯลฯ

2.1.3 การรับใช้ประเทศชาติโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

2.2 ไร่รอกของคณธรรม 4 ประการ คือ การเชื่อฟัง การมีเกียรติ การรู้คุณค่าและสำนึกบุญคุณ และความแข็งแรงอดทน เป็นตัวกำหนดสิ่งให้นักเรียนนายร้อยต้องเรียนรู้ รวมทั้งภารกิจและกิจกรรมที่นักเรียนนายร้อยต้องปฏิบัติซึ่งมุ่งเน้นอุดมคติของค่านิยม ได้แก่ ความจงรักภักดี หน้าที่ ความเคารพ ความเสียสละ เกียรติ ความซื่อสัตย์ และความกล้าหาญ โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ เพื่อหน้าที่ เกียรติยศ และประเทศชาติ

2.3 ไร่กฎแห่งคำสัตย์ปฏิญาณ ซึ่งเป็นถ้อยคำแห่งเกียรติยศที่มีใจความว่า “นักเรียนนายร้อยจะต้องไม่โกหก ไม่คดโกง ไม่ขโมย และจะต้องไม่ยินยอมให้ผู้ใดกระทำการเหล่านี้”

2.4 ผู้นำจะต้องมีวินัยต่อตนเอง รู้จักควบคุมตนเอง และดำเนินชีวิตตามกฎหมายเกณฑ์แห่งการเป็นผู้นำ คือ ละเว้นความทะเยอทะยานส่วนตน และถือเอาประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

3. ระบบที่ใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อย: คุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อยเวสต์พอยต์ ได้รับการเสริมสร้างผ่านระบบต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ระบบเกียรติศักดิ์ ซึ่ง Donnithorne (1993, pp. 59-60) กล่าวถึง ความเชื่อของเวสต์พอยต์ที่ว่า องค์การก็เหมือนกับคน ๆ หนึ่งที่จะทำหน้าที่ได้มีประสิทธิภาพมากที่สุดก็ต้องมี “คุณค่าแห่งศีลธรรม จรรยาหรือคุณธรรมเป็นตัวนำ ควบคู่ไปกับการมีระเบียบวินัย” เวสต์พอยต์จึงเริ่มต้นการสอนหลักศีลธรรม จรรยา และวิชาอื่น ๆ ด้วยการให้เรียนรู้กฎระเบียบ และกฎแห่งคำสัตย์ปฏิญาณก่อน เมื่อผู้นำในอนาคตเหล่านี้ย่างเท้าเข้ามาในโรงเรียนแล้วจะต้องเข้าพิธีสาบานตัวรับคำสัตย์ปฏิญาณที่มีเนื้อหาฟังดูกะทัดรัดและตรงไปตรงมา มีใจความว่า “นักเรียนนายร้อย จะต้องไม่โกหก ไม่คดโกง ไม่ขโมย และจะต้องไม่ยินยอมให้ผู้ใดกระทำการเหล่านี้” หรือ West Point's Cadet Honor Code: A Cadet will not lie, cheat, steal, or tolerate those who do (West Point, 2022b) ซึ่งถือเป็นถ้อยคำแห่งเกียรติยศ และเป็นคุณธรรมที่นายทหารจากเวสต์พอยต์ยึดถือร่วมกัน

3.2 วิธีการปลูกฝังความเป็นผู้นำของเวสต์พอยต์นั้น มีจุดหลักที่สำคัญ คือ การให้นักเรียนนายร้อยมีโอกาสได้สังเกต จดจำตัวอย่างของผู้นำ เพื่อนำมาเปรียบเทียบและสร้างสถานการณ์ให้ได้ฝึกฝน แล้วทดลองแสดงความเป็นผู้นำในชีวิตประจำวันตลอดระยะเวลาที่ใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน ทั้งนี้ ธรรมเนียมปฏิบัติของเวสต์พอยต์เชื่อในเรื่อง กฎ ระเบียบ การมีศีลธรรม และการเป็นผู้มีวาจาสัตย์ (Donnithorne, 1993, pp. 17-18) ด้วยเหตุนี้ นักเรียนนายร้อยแต่ละนายจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และพัฒนาลักษณะความเป็นผู้นำด้วยตนเอง โดยมีโรงเรียนเป็นผู้ที่สร้างสภาพแวดล้อม ให้โอกาสและส่งเสริมให้นักเรียนนายร้อยมีประสบการณ์ที่เหมาะสม ประสบการณ์ทุกอย่างที่นักเรียนนายร้อยได้รับนั้น จะมีการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นผู้นำเป็นจุดมุ่งหมายแฝงอยู่เบื้องหลังเสมอ

3.3 การเสริมสร้างความเป็นผู้นำของนักเรียนนายร้อย เวสต์พอยต์ได้ปฏิรูประบบการเสริมสร้างลักษณะของนักเรียนนายร้อยใหม่ เป็นระบบนักเรียนนายร้อย 4 ชั้นปี โดยให้นักเรียนนายร้อยทุกชั้นปีเป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนการพัฒนาความเป็นผู้นำ 4 ขั้นตอน โดยเริ่มจากการเรียนรู้และฝึกความเป็นผู้นำตามในชั้นปีที่ 1 ความเป็นผู้นำโดยตรงในชั้นปีที่ 2 โดยได้รับการแต่งตั้งให้กำกับดูแลและรับผิดชอบชั้นปีที่ 1 อย่างเป็นรูปธรรม ความเป็นผู้นำทางอ้อมในชั้นปีที่ 3 ที่มีหน้าที่กำกับดูแลให้คำปรึกษากับนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 และประสานงานกับชั้นปีที่ 4 เพื่อให้ภารกิจในภาพรวมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และความเป็นผู้นำระดับผู้บริหารในชั้นปีที่ 4 ซึ่งมีเหตุผลมีประสิทธิภาพและเกิดผลดี เนื่องจากนักเรียนนายร้อยทุกคนได้ฝึกและได้เรียนรู้ความเป็นผู้นำอย่างเป็นขั้นตอนรวมทั้งสอดคล้องกับชีวิตการเป็นทหารบกในอนาคตอีกด้วย (สุเทพ เขียววกดี, 2540, น. 39-42)

โดยสรุป เวสต์พอยต์เป็นสถาบันทางทหารระดับชั้นอุดมศึกษาที่ผลิตนายทหารสัญญาบัตรให้กับกองทัพสหรัฐอเมริกา กำหนดค่านิยมว่า “หน้าที่ เกียรติยศ และประเทศชาติ” ยึดถือคุณค่าแห่งศีลธรรมจรรยา หรือคุณธรรมเป็นตัวนำควบคู่ไปกับการมีระเบียบวินัย โดยมีถ้อยคำแห่งเกียรติยศเป็นคุณธรรมที่นายทหารยึดถือร่วมกัน ใช้ระบบเกียรติศักดิ์ ระบบการเรียนรู้จากต้นแบบ และการปฏิบัติในชีวิตประจำวันในการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำ มีการพัฒนาความเป็นผู้นำโดยให้นักเรียนนายร้อยทุกชั้นปีเป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น

การเปรียบเทียบการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อยเวสต์พอยต์และนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ร.ร.จปร. ได้นำโรงเรียนนายร้อยเวสต์พอยต์มาเป็นต้นแบบในการผลิตนักเรียนนายร้อย แต่เนื่องจากสถาบันการศึกษาทางทหารทั้งสองสถาบันมีความแตกต่างกันทั้งทางเชื้อชาติ และภูมิสังคม จึงนำข้อมูลคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อยทั้งสองสถาบันดังกล่าวมาแล้วข้างต้นมาเปรียบเทียบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจให้ดียิ่งขึ้น ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบช่องทางการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อยเวสต์พอยต์และนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ประเด็นพิจารณา	ช่องทางการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อย	
	โรงเรียนนายร้อยเวสต์พอยต์	โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (ร.ร.จปร.)
ภารกิจ	- ให้ความรู้ ฝึกอบรม และสร้างแรงบันดาลใจให้กับคณะนักเรียนนายร้อย และเตรียมพร้อมสำหรับความเป็นเลิศทางวิชาชีพที่จะรับใช้ชาติ ในฐานะเจ้าหน้าที่ในกองทัพ	- ให้การศึกษอบรมแก่นักเรียนนายร้อย เพื่อสำเร็จเป็นนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบก ที่มีคุณลักษณะสำคัญ คือ “ความเป็นนักรบที่ชาญฉลาด”
การเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำผ่านค่านิยม	- หน้าที่ (Duty) เกียรติยศ (Honor) และประเทศชาติ (Country)	- CRMA ได้แก่ เป็นผู้นำทหาร (Commanders) มีความรับผิดชอบ (Responsibility) รู้เท่าทันสถานการณ์โลก (Modern) และมีความจงรักภักดี (Allegiance)
อัตลักษณ์ด้านคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อย	- ยึดตามรากของคุณธรรม 4 ประการ คือ เชื่อฟัง มีเกียรติ รู้คุณค่าและสำนึกบุญคุณ แข็งแกร่ง อดทนเป็นตัวกำหนดการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมมุ่งเน้นอุดมคติของค่านิยมทั้ง 7 อันได้แก่ ความจงรักภักดี หน้าที่ ความเคารพ เสียสละ มีเกียรติ ความซื่อสัตย์ และความกล้าหาญ โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ เพื่อหน้าที่ เกียรติยศ และประเทศชาติ	- ใช้คุณลักษณะผู้นำทางทหาร 14 ประการ ได้แก่ ลักษณะท่าทาง ความกล้าหาญ ความเด็ดขาด ความเป็นผู้เชื่อถือได้ ความอดทน ความกระตือรือร้น ความริเริ่ม ความซื่อสัตย์ ความมีวิจารณ์ญาณ ความยุติธรรม ความรู้ ความภักดี ความมีกาลเทศะ ความไม่เห็นแก่ตัว เป็นหลัก
ระบบที่ใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อย	- มีระเบียบวินัยเป็นตัวกำกับ - มีระบบเกียรติศักดิ์ โดยมีถ้อยคำแห่งเกียรติยศว่า “นักเรียนนายร้อย จะต้องไม่โกหก ไม่คดโกง ไม่ขโมย และจะต้องไม่ยินยอมให้ผู้ใดกระทำการเหล่านี้” - ระบบการเรียนรู้จากต้นแบบและการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน - พัฒนาความเป็นผู้นำของนักเรียนนายร้อยโดยใช้ระบบนักเรียนนายร้อย 4 ชั้นปี โดยให้นักเรียน	- มีระเบียบวินัยเป็นตัวกำกับ - มีระบบเกียรติศักดิ์ โดยมีถ้อยคำแห่งเกียรติยศว่า “นักเรียนนายร้อย จะต้องไม่โกหก ไม่คดโกง ไม่ขโมย และจะต้องไม่ยินยอมให้ผู้ใดกระทำการเหล่านี้” - มีระบบการประเมินความเหมาะสมในการเป็นผู้นำทหาร - พัฒนาความเป็นผู้นำของนักเรียนนายร้อยโดยให้นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 5 เป็นผู้นำที่รับผิดชอบ

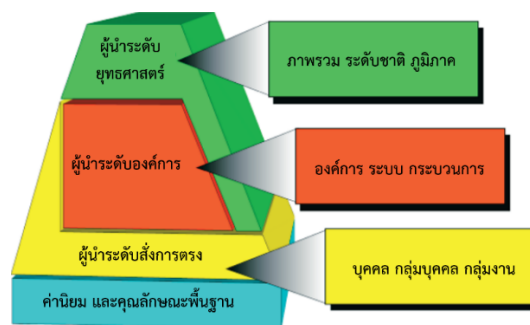
ประเด็น พิจารณา	ช่องทางการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อย	
	โรงเรียนนายร้อยเวสต์พอยต์	โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (รร.จปร.)
	นายร้อยทุกชั้นปีเป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น - มีขั้นตอนการพัฒนาความเป็นผู้นำ 4 ขั้นตอน โดยเริ่มจากการเรียนรู้และฝึกความเป็นผู้ตามในชั้นปีที่ 1 ความเป็นผู้นำโดยตรงในชั้นปีที่ 2 ความเป็นผู้นำทางอ้อมในชั้นปีที่ 3 และความเป็นผู้นำระดับผู้บริหารในชั้นปีที่ 4	โดยตรงในการฝึกนักเรียนนายร้อยใหม่ และปกครองบังคับบัญชาในภาพรวม - ยังไม่ปรากฏขั้นตอนการพัฒนาความเป็นผู้นำที่ชัดเจน โดยพบว่า ชั้นปีที่ 1 ทั้งรุ่นได้ฝึกความเป็นผู้ตาม โดยมีชั้นปีที่ 5 เป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชาส่วนชั้นปีที่ 2 ถึงชั้นปีที่ 4 เป็นเพียงผู้สังเกตการณ์เท่านั้น

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ในการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อยทั้งเวสต์พอยต์และรร.จปร. มีประเด็นที่ใกล้เคียงกัน ได้แก่ ภารกิจที่มุ่งตอบสนองต่อกองทัพและประเทศชาติผ่านการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน การเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำที่มีระเบียบวินัยเป็นตัวกำกับ มีระบบเกียรติศักดิ์โดยมีถ้อยคำแห่งเกียรติยศเป็นตัวกำกับ และยังพบความแตกต่างกันในประเด็นของการกำหนดค่านิยมพื้นฐาน อัตลักษณ์ด้านคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อย รวมทั้งระบบการปกครองบังคับบัญชาของนักเรียนนายร้อยที่ใช้ในการพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำ โดยเฉพาะขั้นตอนการพัฒนาความเป็นผู้นำ ซึ่งเวสต์พอยต์กำหนดให้นักเรียนนายร้อยทุกชั้นปีเป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ในขณะที่ รร.จปร. กำหนดให้นักเรียนนายร้อยชั้นสูงสุดเป็นนักเรียนนายร้อยผู้บังคับบัญชา ซึ่งพบว่า การพัฒนาความเป็นผู้นำของ รร.จปร. ยังมีข้อจำกัด เนื่องจากไม่ปรากฏพัฒนาการที่ต่อเนื่อง รวมทั้งการมีส่วนร่วมของนักเรียนนายร้อยชั้นปีอื่น ๆ อย่างเป็นรูปธรรม การที่นักเรียนนายร้อยชั้นสูงสุดต้องปฏิบัติหน้าที่เสมือนผู้คุมกฎ อาจมีความคลาดเคลื่อนจากการใช้เกณฑ์ที่แตกต่างกันของนักเรียนนายร้อยแต่ละนาย ทั้งยังเป็นการใช้อำนาจที่ได้รับมอบมาเพื่อควบคุมและกำกับดูแล ซึ่งอยู่ในลักษณะของการบังคับมากกว่าการอยากกระทำด้วยตนเอง ส่งผลให้การพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำไม่ยั่งยืน ประกอบกับนักเรียนชั้นสูงสุดมักจะได้รับอภิสิทธิ์มากกว่านักเรียนนายร้อยชั้นอื่น ๆ เช่น เส้นทางเดิน การรวมแถว ฯลฯ เอื้อให้เกิดความหย่อนยานในเรื่องระเบียบวินัย ทำให้ภาพของการเป็นตัวอย่างที่ดีจากนักเรียนนายร้อยชั้นสูงสุดไม่เด่นชัดเท่าที่ควร จึงไม่ส่งเสริมให้นักเรียนนายร้อยชั้นปีอื่น ๆ เกิดการเรียนรู้ อีกทั้งการมุ่งเน้นคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อย มีประเด็นต่าง ๆ เป็นจำนวนมากซึ่งยากต่อการจดจำและนำไปปฏิบัติ จึงควรมีการจัดกลุ่มของคุณลักษณะผู้นำให้ชัดเจนเพื่อให้ง่ายต่อการนำไปพัฒนาและต่อยอดให้เป็นรูปธรรมต่อไป

กลุ่มคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

นักเรียนนายร้อย คือ ผู้ที่จะสำเร็จการศึกษาจาก รร.จปร. เพื่อไปปฏิบัติหน้าที่เป็นนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบก โดยบริบทในการปฏิบัติงานหลังจากสำเร็จการศึกษาในช่วง 5-10 ปีแรกของชีวิตการทำงานมักจะปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บังคับหมวดหรือผู้บังคับกองร้อย ซึ่งนับเป็นหน่วยทหารขนาดเล็ก มีการจัดกำลังในขนาดไม่เกินหน่วยระดับกองร้อย เมื่อพิจารณาระดับของผู้นำในกองทัพ (Army Leadership Levels) จาก The United States Army (2009, p. 9) ดังปรากฏในภาพที่ 1 จะพบว่า นักเรียนนายร้อยที่สำเร็จการศึกษาแล้วจะปฏิบัติงานเป็นผู้นำในระดับต้น (Direct Leadership) ซึ่งเป็นผู้นำทางการทหารในระดับล่างสุด และอยู่ในมิติการมุ่งงานหรือมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก จึงจำเป็นต้องมีทักษะทางการทหารที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน โดยพฤติกรรมของผู้นำในระดับนี้จะปฏิบัติงานใกล้ชิด และมุ่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชา

ได้เข้าใจในการดำเนินงานตามแนวนโยบาย การติดต่อสื่อสาร การประสานงานเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถปฏิบัติการกิจได้ผลสำเร็จบรรลุตามตามวัตถุประสงค์นั่นเอง

ภาพที่ 1 ระดับของผู้นำในกองทัพ (Army Leadership Levels)

ที่มา: ปรับปรุงจาก The United States Army (2009, p. 9)

อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาถึงระดับของผู้นำในกองทัพตามภาพที่ 1 พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจาก รร.จปร. จะเป็นผู้นำระดับสั่งการตรงที่จะต้องปฏิบัติการในระดับบุคคล กลุ่มบุคคล และกลุ่มงาน จึงต้องมีทักษะทางการทหารที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานรวมถึงสิ่งที่เป็พื้นฐานสำคัญของการเป็นของผู้นำในทุกกระดบ คือ ค่านิยม และคุณลักษณะพื้นฐานของผู้นำ เมื่อพิจารณาประเด็นดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นพบว่า สิ่งที่ รร.จปร. พัฒนาด้านผู้นำให้กับนักเรียนนายร้อย มักจะเป็นเรื่องของการสร้างค่านิยม และคุณลักษณะพื้นฐานของทหารที่ดีก่อนที่จะพัฒนาไปเป็นผู้นำระดับสั่งการต่อไป

จากการวิเคราะห์เนื้อหาข้างต้น พบว่า การกำหนดคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อย ยังคงยึดถือตามคุณลักษณะผู้นำ 14 ประการ ซึ่งยากต่อการจดจำและการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งระบบที่ใช้ยังมีช่องว่างระหว่างขั้นปี อาจทำให้การพัฒนาภาวะผู้นำไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงใคร่ขอเสนอประเด็นพิจารณาในการกำหนดกลุ่มของคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อย โดยมีประเด็นพิจารณาและข้อเสนอเชิงแนวคิด ดังนี้

การกำหนดคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยทหารบกไทย เป็นการมุ่งเน้นกลุ่มของคุณลักษณะ 4 กลุ่ม และ 1 ผลลัพธ์ เพื่อให้่ายต่อการจดจำและการนำไปประยุกต์ใช้ มีเป้าหมายหรือผลลัพธ์ คือ การมุ่งแทนคุณแผ่นดิน ซึ่งกลุ่มดังกล่าว ใช้วิธีการจัดกลุ่มตามค่านิยมของแต่ละคุณลักษณะที่มีลักษณะร่วมหรือใกล้เคียงกัน ได้แก่

1. กลุ่มของคุณลักษณะ 4 กลุ่ม ดังนี้

1.1 กลุ่มของคุณลักษณะที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์กตัญญู ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญ เป็นผู้ที่เชื่อถือได้ มีวิจารณ์ญาณ และมีความจงรักภักดี

1.2 กลุ่มของคุณลักษณะที่ส่งเสริมความรับผิดชอบ ได้แก่ ความกระตือรือร้น ความริเริ่ม และความรอบรู้

1.3 กลุ่มของคุณลักษณะที่ส่งเสริมความมีวินัย ได้แก่ ลักษณะท่าทาง ความเด็ดขาด และความอดทน

1.4 กลุ่มของคุณลักษณะที่ส่งเสริมความเสียสละหรือมีน้ำใจ ได้แก่ ความยุติธรรม ไม่เห็นแก่ตัว และรู้กาลเทศะ

2. เป้าหมายหรือผลลัพธ์ คือ “การมุ่งแทนคุณแผ่นดิน” ซึ่งหมายถึง การมุ่งมั่นที่จะพัฒนาและเพิ่มคุณค่าให้กับตนเอง ผู้อื่น รวมถึงงานที่ทำ โดยพัฒนาและเพิ่มคุณค่าอย่างต่อเนื่องในกลุ่มของคุณลักษณะที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์กตัญญู ส่งเสริมความรับผิดชอบ ส่งเสริมความมีวินัย และส่งเสริมความเสียสละหรือมีน้ำใจ

อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะในการกำหนดคุณลักษณะผู้นำทางการทหารของนักเรียนนายร้อยจากประเด็นพิจารณาดังกล่าวยังคงอยู่บนหลักการของคุณลักษณะผู้นำทางการทหาร 14 ประการ แต่นำมาจัดกลุ่มเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจเป็น 4 กลุ่ม และ 1 ผลลัพธ์ ซึ่งสามารถใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายแทนกลุ่มของคุณลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้อาจกำหนดกลุ่มของคุณลักษณะที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์กตัญญูแทนด้วยศีรษะ ความรับผิดชอบแทนด้วยมือขวา ความมีวินัยแทนด้วยเท้าทั้ง 2 ข้าง และความเสียสละหรือมีน้ำใจแทนด้วยมือซ้าย เป้าหมาย คือ การมุ่งแทนคุณแผ่นดินแทนด้วยหัวใจ ซึ่งจะเป็นเสมือนการย้ำเตือนประเด็นของคุณลักษณะเป้าหมายที่ต้องการให้ปรากฏแก่นักเรียนนายร้อยอย่างเป็นรูปธรรม

ภาพที่ 2 กลุ่มของคุณลักษณะที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์กตัญญู ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความเสียสละหรือมีน้ำใจ โดยมีเป้าหมาย คือ การมุ่งแทนคุณแผ่นดิน

โดยสรุป ข้อเสนอเชิงแนวคิดในการกำหนดกลุ่มของคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ จำแนกเป็น 4 กลุ่มคุณลักษณะกับ 1 ผลลัพธ์ ได้แก่ กลุ่มของคุณลักษณะที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์กตัญญู ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความเสียสละหรือมีน้ำใจ โดยมีเป้าหมายหรือผลลัพธ์ คือ การมุ่งแทนคุณแผ่นดิน

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

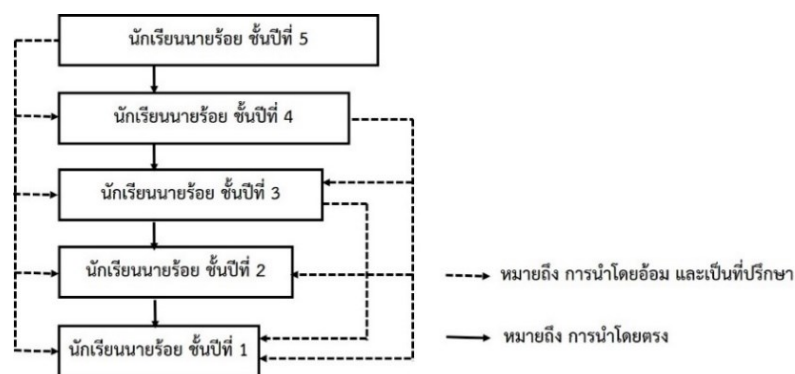
เมื่อกำหนดกลุ่มของคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยได้อย่างชัดเจนแล้ว การพิจารณาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยของ รร.จปร. ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจะพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการสร้างค่านิยมและคุณลักษณะพื้นฐานเป็นหลัก แต่ยังไม่ปรากฏขั้นตอนการพัฒนาความเป็นผู้นำที่ชัดเจน โดยพบว่า นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 1 ทั้งรุ่นได้ฝึกความเป็นผู้นำตาม โดยมีชั้นปีที่ 5 เป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชา รวมทั้งกำกับดูแล และปกครองบังคับบัญชาในภาพรวม ส่วนนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 2 ถึงชั้นปีที่ 4 เป็นเพียงผู้สังเกตการณ์เท่านั้น (กรมนักเรียนนายร้อยรักษาพระองค์ฯ, 2564, น. 22)

จากความไม่ชัดเจนดังกล่าว เมื่อพิจารณาวิธีการเสริมสร้างความเป็นผู้นำของนักเรียนนายร้อยเวสต์พอยต์ ที่ให้นักเรียนนายร้อยทุกชั้นปีเป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ถือเป็นการเสริมสร้างความเป็นผู้นำที่เป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังสอดคล้องกับชีวิตการเป็นทหารบกในอนาคตอีกด้วย (สุเทพ เขียวภักดี, 2540, น. 42) เมื่อนำผลการศึกษาปัญหาการปรับตัวของนักเรียนนายร้อยใหม่มาพิจารณา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนนายร้อยใหม่กับนักเรียนผู้บังคับบัญชาส่งผลอย่างมากต่อความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนนายร้อยใหม่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งมาจากช่องว่างระหว่างชั้นปีที่ห่างกันถึง 4 ปี (รุ่งอรุณ วัฒนากร,

2561, น. 226-227) จึงใคร่ขอเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อย โดยการปฏิรูประบบนักเรียนนายร้อยใหม่มาเป็นระบบการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อย ทั้ง 5 ชั้นปีอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. ประเด็นสำคัญในการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อย รร.จปร. คือ “การเริ่มจากการเสริมสร้างจิตสำนึกในการประพฤติปฏิบัติตนของนักเรียนนายร้อยแต่ละนาย” โดยเริ่มจากความรับผิดชอบ ส่วนตนด้วยการระเบิดจากภายใน (กปร., 2551, น. 7) เป็นการสร้างแรงผลักดันจากภายในจิตใจที่ตอบสนอง ต่อความต้องการของตนเองเกิดเป็นจิตสำนึกส่วนตน จึงเป็นการส่งเสริมให้กระทำการใด ๆ อย่างเต็มกำลัง ความสามารถ อันจะเกิดเป็นแบบอย่างที่ดีก่อนที่จะขยายผลไปสู่บุคคลข้างเคียงรวมถึงผู้ใต้บังคับบัญชา ดังคำกล่าวที่ว่า “ตัวอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน” ทำให้เกิดการยอมรับนับถือ ไว้นื้อเชื่อใจ มีอิทธิพล และสามารถสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้อื่นได้ นับเป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อย ผู้ซึ่งจะกลายเป็นายทหารสัญญาบัตรที่ส่งามอย่างยั่งยืนของกองทัพบก (กองทัพบก, 2564, น. 12)

2. ส่งเสริมให้นักเรียนนายร้อยทุกชั้นปี เป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น โดยมีขั้นตอน การพัฒนาความเป็นผู้นำ 5 ขั้นตอนตามชั้นปี ซึ่งเป็นการเสริมสร้างและพัฒนาคุณลักษณะผู้นำโดยใช้หลักการ มีส่วนร่วม (กปร., 2551, น. 17) อย่างแท้จริงของนักเรียนนายร้อยในทุกระดับชั้น เพราะการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาตนเอง ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมย่อมเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการภารกิจต่าง ๆ ความคิดเห็นของตนเองได้รับการยอมรับจึงมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ส่งผลให้เกิดความรับผิดชอบซึ่งจะเป็นพลัง ในการขับเคลื่อนตนเองที่ดีที่สุดเพราะมาจากการระเบิดจากภายใน (กปร., 2551, น. 7) ซึ่งมาจาก ความต้องการที่แท้จริงของตนเอง อันจะส่งผลต่อภาพรวมของการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อย อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สำหรับการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อยที่สอดคล้องกับหลักสูตร การศึกษาของ รร.จปร. ทั้ง 5 ชั้นปี

ภาพที่ 3 ระบบการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อยทั้ง 5 ชั้นปี

จากภาพที่ 3 อธิบายได้ ดังนี้

- 2.1 นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 1 เริ่มจากการเรียนรู้และฝึกความเป็นผู้ตาม
 - 2.2 นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 2 เป็นผู้นำโดยตรงของนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 1
 - 2.3 นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 เป็นผู้นำทางอ้อมซึ่งเป็นการดูแลนักเรียนนายร้อย
- ในภาพรวมโดยไม่ลงไปปกครองบังคับบัญชาโดยตรง รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาให้แก่แก่นักเรียนนายร้อยในระดับชั้นปี ที่ต่ำกว่าชั้นปีของตนเอง โดยใช้เวลาที่ว่างเว้นจากการฝึกศึกษา

2.4 นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 4 (ช่วงทำการแทนชั้นปีที่ 5 ในขณะที่ไม่อยู่ในพื้นที่ รร.จปร.) เป็นผู้นำระดับผู้บริหาร ทั้งยังเป็นທີ່ปรึกษาให้แก่แก่นักเรียนนายร้อยในระดับชั้นปีที่ต่ำกว่าชั้นปีของตนเองเช่นกัน

2.5 นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 5 เป็นผู้นำระดับผู้บริหาร ทั้งยังเป็นທີ່ปรึกษาให้แก่แก่นักเรียนนายร้อยในระดับชั้นปีที่ต่ำกว่าชั้นปีของตนเอง โดยใช้เวลาที่ว่างเว้นจากการฝึกศึกษาเช่นกัน

โดยสรุปแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ ทำได้โดยการเสริมสร้างจิตสำนึกในการประพฤติปฏิบัติตนของนักเรียนนายร้อยแต่ละนาย รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนนายร้อยทุกชั้นปีได้เป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น อันจะเป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำให้แก่แก่นักเรียนนายร้อยอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อกองทัพบกในฐานะที่ รร.จปร. เป็นสถาบันผลิตนายทหารสัญญาบัตรหลักในระดับผู้บังคับหมวดของกองทัพบก

บทสรุป

คุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อย รร.จปร. สรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มของคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อย รร.จปร. จำแนกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่
1) กลุ่มของคุณลักษณะที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์กตัญญู 2) กลุ่มของคุณลักษณะที่ส่งเสริมความรับผิดชอบ
3) กลุ่มของคุณลักษณะที่ส่งเสริมความมีวินัย และ 4) กลุ่มของคุณลักษณะที่ส่งเสริมความเสียสละหรือมีน้ำใจ
โดยมีการมุ่งเน้นเป้าหมายหรือผลลัพธ์เพื่อ “การมุ่งแทนคุณแผ่นดิน” เป็นสำคัญ ทั้งนี้อาจมีการนำ
ส่วนประกอบของร่างกายมาเป็นสัญลักษณ์ในการกำหนดกลุ่มของคุณลักษณะแต่ละกลุ่มเพื่อช่วยในการ
เสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยอีกทางหนึ่ง

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อย รร.จปร. ทำได้โดย
1) เสริมสร้างจิตสำนึกในการประพฤติปฏิบัติตนของนักเรียนนายร้อยแต่ละนาย ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบของ
บุคลากรทุกระดับชั้น และทุกภาคส่วนใน รร.จปร. จะต้องร่วมกันหล่อหลอมนักเรียนนายร้อยให้มีจิตสำนึกที่ดี
ต่อไป 2) ส่งเสริมให้นักเรียนนายร้อยทุกชั้นปีเป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น โดยมีขั้นตอนการพัฒนา
ความเป็นผู้นำ 5 ขั้นตอนตามชั้นปี ดังนี้ ชั้นปีที่ 1 เริ่มจากการเรียนรู้และฝึกความเป็นผู้ตาม ชั้นปีที่ 2 เป็นผู้นำ
โดยตรงของนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 เป็นผู้นำทางอ้อม รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาให้แก่
นักเรียนนายร้อยในระดับชั้นปีที่ต่ำกว่าชั้นปีของตนเอง และชั้นปีที่ 4 (ในช่วงทำการแทน ชั้นปีที่ 5) และชั้นปีที่ 5
เป็นผู้นำระดับผู้บริหาร รวมถึงการเป็นที่ปรึกษาให้แก่แก่นักเรียนนายร้อยในระดับชั้นปีที่ต่ำกว่าชั้นปีของตนเอง
ด้วยเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

กรมนักเรียนนายร้อยรักษาพระองค์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. (2564). *คู่มือนักเรียนนายร้อย พ.ศ. 2564*. อรุณการพิมพ์.
กรมยุทธศึกษาทหารบก. (2517). *คู่มือราชการสนาม รส. 22-100*. กองทัพบก.

กองทัพบก. (2564, 14 ตุลาคม). คำสั่งกองทัพบกที่ 66/2564 เรื่อง นโยบายการฝึกอบรมและการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. 2565.

คณินิจ อนุโรจน์. (2562). แนวทางการรับมือกับ Disruption. *แพทยสารทหารอากาศ*, 65(1), 66-72.

ทวี แจ่มจำรัส. (2562, 1 พฤศจิกายน). การเป็นทหารอาชีพของไทยกับพฤติกรรมประชาธิปไตยของทหาร.

https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_1733824

นุช สัทธาฉัตรมงคล และ อรรถพล ธรรมไพบุลย์. (2559). ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน.

วารสารธุรกิจปริทัศน์, 8(1), 167-182.

พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ และกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการกองทัพบก กองทัพไทย กระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2552.

(2552, 27 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 126 ตอนที่ 19ก. หน้า 1-9.

- ภักธณ สนิทสม และณัฐพล จารัตน์. (2558). คุณลักษณะผู้นำทางทหารที่พึงประสงค์ของกองทัพไทย. *วารสารนักบริหาร*, 35(1), 75-86.
- รุ่งอรุณ วัฒนากร. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลและแนวทางการส่งเสริมการปรับตัวของนักเรียนนายร้อยใหม่ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า*, 5(1), 209-242.
- โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. (2564). รายงานการประเมินตนเองประจำปี 2563. โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.
- โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. (2565ก). ค่านิยมโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. <https://www.crma.ac.th/vision>
- โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. (2565ข). มคอ.2. http://kmlo.crma.ac.th/qaedu_crma/?page_id=510
- วรวิทย์ แสงทอง และ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2561). การบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 8(3), 251-263.
- ศิริ ทิวะพันธ์. (2540). ภาพพจน์ตัวอย่างของผู้บังคับหน่วย. ม.ป.พ.
- สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ. (2561). การออกแบบระบบการศึกษาทางทหารของไทยใหม่ เพื่อการผลิตทหารอาชีพและการปฏิรูปกองทัพ. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า*, 5(1), 1-31.
- สุทธินันท์ สุวรรณวิจิตร และวรวิทย์ กลิ่นสุข. (2564). ทหารกับการเมืองในประเทศไทย. *Journal of Modern Learning Development*, 6(2), 344-353.
- สุเทพ เขียวภักดี. (2540). การปลูกฝังลักษณะความเป็นผู้นำของโรงเรียนนายร้อยเวสต์พอยต์. *เสนาศึกษา*, 64(1), 39-42.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). *เรียนรู้หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. กปร.
- Donnithorne, L. R. (1993). *The West Point Way of Leadership*. Currency Doubleday.
- Riaz, A. & Haider, M. H. (2010). Role of Transformational and Transactional Leadership on Job Satisfaction and Career Satisfaction. *Business and Economic Horizons*, 1(1), 29-38.
- The United States Army. (1958). *FM 22-100 Military Leadership*. Headquarters, Department of the Army.
- The United States Army. (2009). *Introduction To Leadership MSL I Revised Edition*. Pearson Custom.
- The United States Military Academy at West Point [West Point]. (2022a, January 18). *The U.S. Military Academy at West Point's mission*. Available <https://www.westpoint.edu/about>, 2020
- The United States Military Academy at West Point [West Point]. (2022b, January 18). *Facets of the West Point Leader Development System*. Available <https://www.westpoint.edu/character-program>